

УДК 342.951

Д. О. Кошиков
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри поліцейської діяльності
та публічного адміністрування факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ

РОЛЬ ІНСТИТУЦІЙ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В МЕХАНІЗМІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Вступ. В умовах сьогодення, як ніколи раніше, гострого обговорення набирають питання забезпечення міжнародної і національної безпеки загалом та її невід'ємних складових зокрема. У даному контексті особливого значення набуває саме «безпековий вектор», що безпосередньо впливає зі змісту положень Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», яка схвалена указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 [1].

Необхідно розуміти, що забезпечення національної безпеки України, поряд із вирішенням таких завдань як створення ефективної системи оборони та відновлення територіальної цілісності, нерозривно пов'язано зі зміцненням економічної безпеки нашої держави. Такий підхід обумовлений особливою роллю економічної безпеки серед інших складових національної безпеки, адже саме перша виступає свого роду «матеріальною основою» (формує ресурсні передумови) для останніх (наприклад, оборонної, соціально-політичної, продовольчої, екологічної, технічної та інших складових національної безпеки).

Очевидно, що інституційний блок забезпечення економічної безпеки України формує як державний так і недержавний сектор, діяльність якого спрямована на реалізацію заходів, спрямованих на протидію загрозам нормального розвитку економіки, захисту та відновлення порушених економічних прав громадян, інтересів підприємств, установ та організацій тощо.

В свою чергу, як засвідчує світовий досвід, саме розвиток громадянського суспільства суттєво впливає на процеси публічного управління та, як наслідок, забезпечення національної та зокрема економічної безпеки. Відповідно інститути громадянського суспільства відіграють одну з ключових ролей у механізмі формування та реалізації державної політики, зокрема у сфері забезпечення економічної безпеки держави.

У зв'язку з цим задля забезпечення сталого розвитку України як правової, демократичної та соціально орієнтованої держави необхідним уявляється вивчення місця (ролі) інституцій громадянського суспільства в механізмі реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки як складової національної безпеки України.

Стан дослідження. Проблематика з'ясування сутності та особливостей державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави в цілому та у діяльності інституцій громадянського суспільства зокрема знайшла своє відображення у наукових працях таких українських вчених-юристів (передусім, фахівців у галузі адміністративного права), як: В. Б. Авер'янов, С. М. Алфьоров, О. М. Бандурка, Д. М. Бахрах, О. І. Безпалова, З. С. Варналій, В. І. Волошин, З. В. Гбур, С. М. Гусаров, Є. В. Додін, Д. Г. Заброда, О. Г. Кальман, С. В. Ківалов, А. М. Колодій, Т. О. Коломоець, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, І. О. Косілова, О. А. Корнієвський, В. М. Кравчук, С. І. Лекарь, В. В. Лемак, Х. О. Мандзіновська, О. М. Музичук, М. М. Пендюра, Т. С. Перун, В. Ф. Погорілко, Н. М. Попадинець, Н. П. Ступчинська, В. Я. Тацій, Ю. М. Тодика, І. Ю. Хомишин, Ю. С. Шемшученко, В. О. Шамрай та інші. Наукові праці зазначених вчених складають основу формування наукових підходів та положень щодо аналізу проблем формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави. Однак питання ролі інституцій громадянського суспільства у механізмі реалізації державної політики забезпечення економічної безпеки держави висвітлені фрагментарно, що зумовлює наразі активізацію наукових досліджень у зазначеному напрямі.

Мета дослідження. Метою даної статті є встановлення ролі інституцій громадянського суспільства в механізмі реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави, яка може бути окреслена за допомогою визначення конкретних ознак (характеристик) їх діяльності щодо протидії загрозам останньої.

Викладення основного матеріалу. Вирішення поставленої мети в першу чергу зумовлює необхідність визначитися із розумінням поняття «громадянське суспільство». Так, юридична енциклопедія та Великий енциклопедичний юридичний словник містять наступне визначення поняття «громадянське суспільство»: «громадянське суспільство – це суспільство з розвиненими економічними, політичними, духовними та іншими відносинами і зв'язками, що взаємодіє з державою та функціонує на засадах демократії та права.

Побудова громадянського суспільства в державі є метою суспільного розвитку, засобом всебічного забезпечення інтересів, прав та свобод людини і громадянина» [2, с. 646; 3, с. 143]. У свою чергу, у навчальній літературі зазначається, що «громадянське суспільство – поняття, що позначає сукупність відносин в суспільстві: економічних, соціальних, моральних, релігійних, національних та інших» [4, с. 152]. Зокрема, наголошено, що громадянське суспільство є сферою самореалізації вільних громадян і добровільно сформованих асоціацій та організацій, огорожених відповідними законами від прямого втручання та довільної регламентації діяльності цих громадян і організацій з боку державної влади [4, с. 152].

На думку Ю. М. Тодики, «громадянське суспільство – це система самостійних і незалежних від держави суспільних інститутів та відносин, що забезпечують умови для реалізації приватних інтересів та потреб індивідів і колективів, для життєдіяльності соціальної і духовної сфер, їх відтворення та передачі від покоління до покоління» [5, с. 187]. В. Ф. Погорілко, під громадянським суспільством вважає за доцільне розуміти «соціально неоднорідне, структуроване (стратифіковане) суспільство, що є відносно незалежним від держави» [6, с. 88]. Узагальнено, на думку вченого, громадянське суспільство необхідно визначити як «спільність вільних і рівноправних людей, кожному з яких держава забезпечує юридичні можливості бути власником та брати активну і всебічну участь у політичному житті» [6, с. 88]. О. Ф. Скакун підкреслює, що «за своєю сутністю громадянське суспільство являє собою суспільство з високорозвиненою системою взаємодії в межах права вільних і рівноправних громадян, їх об'єднань, з реальним забезпеченням державою їх рівних можливостей вільно й безпечно розпоряджатися своїми силами, здібностями, майном, спираючись на право і власну правосвідомість» [7, с. 528].

Не вдаючись у полеміку з приводу об'єктивності тих чи інших визначень поняття «громадянського суспільства» наше розуміння даної категорії співпадає з його тлумаченням під авторством Н. Я. Дубаса, відповідно до якого «це система суспільних відносин, що спрямовані на мобілізацію та захист суспільством і його представниками, як індивідуальними, так і колективними, своїх легітимних прав та інтересів у всіх сферах суспільного та державного життя» [8, с. 19].

Схожими та цілком обґрунтованими виглядають висновки Міністерства юстиції України, відповідно до яких громадянське суспільство пропонують розглядати «як самоорганізовану і саморегульовану сферу публічно-правових відносин у державі, утворювану вільними і рівними індивідами та створеними ними об'єднаннями громадян, які функціонують, формуючи соціальний

капітал та здійснюючи контроль за органами державної влади, служать підґрунтям демократії та визначальним чинником у розбудові правової держави. Тобто, громадянське суспільство не може ототожнюватися з якимось одним суб'єктом публічно-правових відносин, оскільки ця категорія позначає передусім систему суспільних відносин, які виникають, змінюються та припиняються між множиною їх різнопорядкових учасників» [9].

Викладене засвідчує, що інститути громадянського суспільства відіграють важливу роль у формуванні та реалізації державної політики різних сфер з метою відстоювання своїх легітимних інтересів у процесі подальшої розбудови громадянського суспільства в Україні.

Слід зазначити, сьогодні в Україні діє досить значна кількість інститутів громадянського суспільства. Разом з тим у літературі не склалося однастайних поглядів щодо їх систематизації. Так, до переліку інституцій громадянського суспільства переважно відносять: 1) професійні союзи, політичні партії, громадські організації та асоціації, соціальні рухи, некомерційний сектор, засоби масової інформації, окремих громадян [10, с. 188]; 2) волонтерські та благодійні організації, засоби масової інформації, творчі та професійні спілки, громадські організації, асоціації тощо [11, с. 40-41]; 3) вільних громадян, самоорганізації населення, добровільно сформовані асоціації та організації [12, с. 210].

Відповідно до Роз'яснення Міністерства юстиції України «Характеристика громадських формувань як інститутів громадянського суспільства» від 24 січня 2011 р. [13] (далі – Роз'яснення Мінюсту) через значу кількість інституцій громадянського суспільства, збірним поняттям обрано категорію «громадські формування», що прийнято класифікувати:

1) за необхідністю формалізації створення: а) підлягають легалізації (офіційному визнанню) державою: громадські організації; профспілки; організації роботодавців; органи самоорганізації населення; б) не підлягають легалізації: батьківські комітети; органи учнівського самоврядування; колективи фізкультури на підприємствах [13];

2) за метою та функціями: а) мають загальну мету і завдання, створюються без будь-яких спеціальних особливостей відповідно до Закону України «Про громадські об'єднання» [14] (у оригінальній версії Роз'яснення Мінюсту мова йде про закон «Про об'єднання громадян», що втратив чинність у зв'язку з прийняттям вказаного закону, яким покликано врегульовувати відповідну сферу суспільних відносин; б) мають спеціальну мету (прямо передбачену Законами): громадські організації інвалідів, «чорнобильців», ветеранів війни; Національний Олімпійський комітет України; Українське товариство охорони пам'яток історії та куль-

тури; саморегулюванні громадські організації; організації професійного спрямування; організації професійного самоврядування [13];

3) за характером повноважень: а) мають визначені законодавством спеціальні повноваження: громадські організації споживачів; громадські організації з охорони публічного порядку та державного кордону; Українське товариство охорони пам'яток історії та культури; б) мають загальну мету і завдання, створені без будь-яких спеціальних особливостей відповідно до Закону України «Про громадські об'єднання» (назву закону замінено за аналогією пояснення вище) [13];

4) за територією діяльності: а) всеукраїнські громадські організації; б) міжнародні громадські організації; в) місцеві громадські організації [13].

У відповідності зі зазначеною класифікацією слід наголосити, що сьогодні одним із найчисельніших громадських формувань є громадські об'єднання (громадські організації та громадські спілки). Правову основу діяльності громадських об'єднань в Україні складає Конституція України [15] та Закон України «Про громадські об'єднання», що визначають права громадських організацій та громадських спілок у різних сферах державного та суспільного життя, в тому числі щодо реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави. Так, у відповідності до ч. 1 ст. 21 Закону України «Про громадські об'єднання» з метою протидії загрозам економічній безпеці держави, громадські об'єднання мають право:

- звертатися у порядку, визначеному законом, до органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб з пропозиціями (зауваженнями), заявами (клопотаннями), скаргами (п. 2) [14];

- одержувати у порядку, визначеному законом, публічну інформацію, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації (п. 3) [14];

- брати участь у порядку, визначеному законодавством, у розробленні проектів нормативно-правових актів, що видаються органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування і стосуються сфери діяльності громадського об'єднання та важливих питань державного і суспільного життя (п. 4) [14].

Крім того громадські об'єднання зі статусом юридичної особи наділені правами (ч. 2 ст. 21 Закону України «Про громадські об'єднання»):

- брати участь у здійсненні державної регуляторної політики відповідно до Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» (п. 4) [14];

- брати участь у порядку, визначеному законодавством, у роботі консультативних, дорадчих

та інших допоміжних органів, що утворюються органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування для проведення консультацій з громадськими об'єднаннями та підготовки рекомендацій з питань, що стосуються сфери їхньої діяльності (п. 5) [14].

Засади взаємодії громадських об'єднань з органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, у тому числі, включають можливість залучення останніми громадських об'єднань до процесу формування і реалізації державної політики, вирішення питань місцевого значення, зокрема, шляхом проведення консультацій з громадськими об'єднаннями стосовно важливих питань державного і суспільного життя, розроблення відповідних проектів нормативно-правових актів, утворення консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів при органах державної влади, органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування, в роботі яких беруть участь представники громадських об'єднань (ст. 22 Закону України «Про громадські об'єднання» [14]).

Необхідно відзначити, що громадські організації також можуть надавати допомогу будь-яким органам, що протидіють економічним правопорушенням, або іншим чином допомагають протидіяти економічній злочинності. Так, наприклад, у Тернополі працівниками поліції та представниками громадських організацій спільно здійснюється комплекс заходів, що спрямовані на припинення функціонування підпільних гральних закладів на території області [16].

Аналіз наукової літератури дає можливість зробити висновок, що свого роду «наскрізною» загрозою економічній безпеці виступає корупція. Так, наприклад, Н. Я. Юрків та О. А. Маслій дослідили корупційну складову національної економіки за різними її сферами, серед яких: матеріальне виробництво, фінанси, транспорт, землеустрій тощо. У результаті обґрунтовано, що корупційна складова суттєво послаблює економічну безпеку держави і є реальною загрозою в цілому для національної безпеки України [17, с. 27]. В свою чергу ст. 21 Закону України Законом України «Про запобігання корупції» [18] детально регламентовані права громадських об'єднань щодо запобігання корупції та відповідно забезпечення економічної безпеки. Зокрема, закріплено право проводити, замовляти проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів, подавати за результатами експертизи пропозиції до відповідних органів, отримувати від них інформацію про врахування відповідних пропозицій [18].

Серед інституцій громадянського суспільства, які спрямовують свою діяльність в тому числі

на забезпечення економічної безпеки держави, уявляється за можливе виокремити молодіжні та громадські дитячі організації. Зокрема зі змісту ч. 2 ст. 8 Закону України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» [19], впливає, що молодіжні та дитячі громадські організації мають право подавати обов'язкові для розгляду органами державної влади та органами місцевого самоврядування пропозиції до проектів концепцій, державних цільових програм, які стосуються дітей та молоді та відповідно їх фінансування, що захищає від нераціонального використання бюджетних коштів, а значить сприяє підвищенню рівня економічної безпеки держави.

Благодійні організації також здійснюють свою діяльність у напрямку забезпечення економічної безпеки держави, а її правову основу становить Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [20]. Зокрема, серед сфер благодійної діяльності названим законодавчим актом передбачені: стимулювання економічного росту і розвитку економіки України та її окремих регіонів та підвищення конкурентоспроможності України; сприяння здійсненню державних, регіональних, місцевих та міжнародних програм, спрямованих на поліпшення соціально-економічного становища в Україні (п.п. 13, 14 ч. 2 ст. 3) [20]. Так, наприклад, всеукраїнська благодійна організація «Асоціація благодійників України» систематично проводить заходи щодо удосконалення законодавчих, фінансових, економічних та соціальних умов провадження доброчинності; здійснює аналіз тенденцій, викликів та ризиків у сфері економічної безпеки [21].

Окрему увагу слід приділити функціонуванню професійних творчих працівників та творчих спілок, чия діяльність визначена на рівні Закону України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки» [22]. Відповідно до статті 9 названого закону творчі спілки мають право брати участь у визначенні засад державної політики у сфері оплати праці членів творчих спілок, страхування, пенсійного забезпечення, зайнятості, правового та соціально-економічного захисту творчих працівників; представляти професійних творчих працівників до відзначення державними нагородами, почесними званнями, державними преміями, іншими видами морального та матеріального заохочення; здійснювати заходи з соціально-економічної підтримки та благодійництва [22]. Вказане дозволяє уникнути нераціонального розподілу бюджетних асигнувань з метою локалізації негативного впливу наслідків порушення економічної безпеки.

У свою чергу, відповідно до Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» [23] професійні спілки, їх об'єднання захищають право громадян на працю, беруть участь у розробленні та здійсненні державної по-

літики у галузі трудових відносин, оплати праці, охорони праці, соціального захисту (стаття 21) [23]. Так, наприклад, з метою зменшення ризиків використання незадекларованої праці, що справляє значний негативний вплив на розвиток економіки країни, життєвий рівень людей, обмежує можливості держави проводити сучасну економічну та соціальну політику у сферах розвитку професійних навичок, зайнятості, соціального захисту та пенсійного забезпечення, систематично проводяться заходи (форуми) за участі представників Міністерства соціальної політики, Державної служби України з питань праці, Фонду соціального страхування України, представників профспілок та соціальних партнерів [24].

Одним із суб'єктів реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави виступають громадські ради при міністерстві, іншому центральному органі виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській, районній, районній у м. Києві та Севастополі державній адміністрації, діяльність яких урегульована на рівні Постанови Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [25]. Відповідно до Типового положення про громадську раду при міністерстві, іншому центральному органі виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севастопольській міській, районній, районній у м. Києві та Севастополі державній адміністрації, затвердженого зазначеною вище постановою Кабінету Міністрів України, громадська рада:

- готує та подає органу виконавчої влади обов'язкові для розгляду пропозиції, висновки, аналітичні матеріали щодо вирішення питань у відповідній сфері (в тому числі економічній), підготовки проектів нормативно-правових актів (зокрема, у сфері забезпечення економічної безпеки), удосконалення роботи органу (діяльність якого стосується забезпечення економічної безпеки) (пп. 3 п. 4) [25];

- проводить громадський моніторинг за врахуванням органом виконавчої влади пропозицій та зауважень громадськості, забезпеченням ним прозорості та відкритості своєї діяльності, а також дотриманням нормативно-правових актів, спрямованих на запобігання та протидію корупції (пп. 4 п. 4) [25];

- збирає, узагальнює та подає органу виконавчої влади пропозиції громадськості щодо вирішення питань, які мають важливе суспільне значення, в тому числі питань, які стосуються реалізації регіональної економічної політики та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави на місцевому рівні (пп. 6 п. 4) [25].

Наприклад, з метою забезпечення економічної безпеки держави у сфері харчової промисловості, громадська рада при Міністерстві аграрної політики України: «бере участь у формуванні стратегічних напрямів розвитку економіки галузі в умовах забезпечення її економічної безпеки; бере участь у підготовці та прийнятті нормативно-правових актів, що спрямовані на забезпечення економічної безпеки; виконує функцію опосередкованого контролю за діяльністю підприємств галузі та за законодавчими ініціативами» [26, с. 158].

Висновки. Підсумовуючи викладене, маємо констатувати, що інституції громадянського суспільства є свого роду «системним організмом», що розвивається під впливом різних державотворчих процесів, а їх діяльність пов'язана з домінуючими в суспільстві ціннісними орієнтирами.

В свою чергу роль інституцій громадянського суспільства в механізмі державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави може бути окреслена шляхом визначення конкретних ознак (характеристик) їх діяльності щодо протидії загрозам останньої, зокрема:

1) інституції громадянського суспільства виникають з приводу реалізації громадянами своїх прав і свобод, вирішують питання загальносуспільних, приватних і державних (політичних) інтересів з метою реалізації державної політики в тому числі у сфері забезпечення економічної безпеки держави;

2) громадянська активність щодо забезпечення економічної безпеки втілюється у практичній діяльності громадських об'єднань, громадських рад при центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, молодіжних та дитячих громадських організацій, професійних та творчих спілок, благодійних організацій;

3) правові засади діяльності інституцій громадянського суспільства щодо забезпечення економічної безпеки залежно від конкретного суб'єкта регламентовані на законодавчому та/або підзаконному рівнях, що обумовлює їх різні правові можливості відносно досягнення стану захищеності важливих економічних інтересів держави;

4) діяльність інституцій громадянського суспільства щодо забезпечення економічної безпеки за своєю суттю є допоміжною по відношенню до компетенції спеціально-повноважених органів (суб'єктів) реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки та полягає у здійсненні комплексу правових, організаційних, інформаційних заходів, спрямованих на забезпечення виконання завдань останніми;

5) права інституцій громадянського суспільства щодо забезпечення економічної безпеки можна поділити на загальні (характерні для усіх

інституцій) та спеціальні (є характерними лише для окремих з них);

6) діяльність інституцій громадянського суспільства здійснюється на національному, регіональному та місцевому рівнях залежно від сфери поширення загроз економічній безпеці;

7) роль інституцій громадянського суспільства в механізмі реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави визначається специфікою виконуваних ними завдань та функцій, зокрема у розрізі їх взаємодії з органами державної влади.

Наприкінці відзначимо, що окреслення ролі інституцій громадянського суспільства в механізмі реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави є логічним продовженням вивчення системи суб'єктів реалізації державної політики у названій сфері, що в свою чергу слугує основою для визначення форм та методів реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки, дослідження яких становить перспективний напрям подальших наукових пошуків.

Література

1. Стратегія Сталого розвитку «Україна – 2020», схвалена Указом Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5/2015 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
2. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ, 1998. Т. 1. А-Г. 672 с.
3. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. Київ, 2007. 992 с.
4. Політологія для вчителя : навч. посібн. для студ. Педагогічних ВНЗ / за заг. ред. : К. О. Ващенко, В. О. Корнієнка. Київ : Вид-во імені М. П. Драгоманова, 2011. 406 с.
5. Конституційне право України / за ред. Ю. М. Толика, В. С. Журавського. Київ, 2002. 450 с.
6. Конституційне право України / за ред. В. Я. Тація, В. Ф. Погорілка, Ю. М. Толика. Київ : Український центр правничих студій, 1999. 376 с.
7. Скаун О. Ф. Теория государства и права : учебник для вузов. Харьков : Консум; Ун-т внутренних дел, 2000. 704 с.
8. Дубас Н. Я. Поняття громадянського суспільства. *Науковий Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. № 4. 2011. С. 13-20.
9. Інститути громадянського суспільства та інститути громадських організацій в Україні: теоретико-методологічні та нормопроєктні аспекти // *Міністерство юстиції України* : сайт. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_20126.
10. Мошинський Р. Інститути громадянського суспільства в Україні: соціально-правова спрямованість політичних процесів та їх вплив на національну безпеку. *Вісник Національної академії державного управління*. 2013. № 2 (25). С. 184-192.
11. Горбатюк С. Інститути громадянського суспільства у системі соціогуманітарної безпеки: сучасні реалії і тенденції розвитку. *Ефективність державного управління*. 2017. Вип. 4 (53). Ч. 1. С. 39-47.

12. Щедрова Г. П. Громадянське суспільство та політична культура: теоретичний і прикладний аспекти: монографія. Луганськ: Вид-во Елтон-2, 2009. 308 с.

13. Характеристика громадських формувань як інститутів громадянського суспільства: роз'яснення Міністерства юстиції України від 24.01.2011 № 00016323-11 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/00016323-11#Text>.

14. Про громадські об'єднання: закон України від 22.03.2012 № 4572-V // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>.

15. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

16. Чи процвітає в Тернополі гральний бізнес // Сайт міста Тернополя: сайт. URL: <https://www.0352.ua/news/589434/ci-procvitae-v-ternopoli-gralnij-biznes-vlasnikami-akogo-e-rosiani>.

17. Yurkiv Nadiia, Maslii Oleksandra Corruption component as a threat to economic security of the state. *Економіка і регіон*. 2018. Т. 3(70). С. 19-27

18. Про запобігання корупції: закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

19. Про молодіжні та дитячі громадські організації: закон України від 01.12.1998 № 281-XIV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-14>.

20. Про благодійну діяльність та благодійні організації: закон України від 05.07.2012 № 5073-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>.

21. Асоціація Благодійників України: сайт. URL: <https://vboabu.org.ua>.

22. Про професійних творчих працівників та творчі спілки: закон України від 07.10.1997 № 554/97-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554/97-%D0%B2%D1%80>.

23. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: закон України від 15.09.1999 № 1045-XIV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14>.

24. Національний форум. безпека праці – пріоритет для профспілок // Офіційний веб-портал федерація професійних спілок України: сайт. URL: <http://www.fpsu.org.ua/napryamki-diyalnosti/okhorona-pratsi-i-zdorov-ya/14073-1.html>.

25. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2012 № 996 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text>.

26. Кіржецька М.С., Кіржецький Ю. І. Економічна безпека підсистем харчової промисловості України: проблеми та пріоритети зміцнення: монографія. Львів: Ліга-Прес, 2018. 214 с.

Анотація

Кошиков Д. О. Роль інституцій громадянського суспільства в механізмі реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави. – Стаття.

У статті досліджено роль інституцій громадянського суспільства в механізмі реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави. Надано визначення поняття «громадянське суспільство». Визначено, інститути громадянського суспільства, які відіграють важливу роль у формуванні та реалізації різних сфер державної політики, в тому числі у сфері забезпечення економічної безпеки держави, з метою відстоювання своїх легітимних інтересів у процесі подальшої розбудови громадянського суспільства в Україні та розбудови України як демократичної, правової та соціальної держави.

Надано характеристику функціонування таких інститутів громадянського суспільства як: громадські об'єднання (громадські організації та громадські спілки), молодіжні та дитячі громадські організації, благодійні організації, професійні творчі працівники та творчі спілки, професійні спілки, громадські ради при міністерстві, іншому центральному органі виконавчої влади, міській, районній державній адміністрації.

Наголошено, що інститути громадянського суспільства незалежні від державної влади, виникають з приводу реалізації громадянами своїх прав і свобод, вирішують питання загальносуспільних, приватних і державних (політичних) інтересів з метою реалізації державної політики в тому числі у сфері забезпечення економічної безпеки держави.

Зроблено висновок, що роль інституцій громадянського суспільства в механізмі державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави може бути окреслена шляхом визначення конкретних ознак (характеристик) їх діяльності щодо протидії загрозам останньої, зокрема: діяльність інституцій громадянського суспільства щодо забезпечення економічної безпеки за своєю суттю є допоміжною по відношенню до компетенції спеціально-повноважених органів (суб'єктів) у сфері забезпечення економічної безпеки та полягає у здійсненні комплексу правових, організаційних, інформаційних заходів, спрямованих на забезпечення виконання завдань останніми; права інституцій громадянського суспільства щодо забезпечення економічної безпеки можна поділити на загальні (характерні для усіх інституцій) та спеціальні (є характерними лише для окремих інституцій).

Ключові слова: громадянське суспільство, інституції громадянського суспільства, державна політика, економічна безпека, громадські організації.

Аннотация

Кошиков Д. А. Роль институтов гражданского общества в механизме реализации государственной политики в сфере обеспечения экономической безопасности государства. – Статья.

В статье исследована роль институтов гражданского общества в механизме реализации государственной политики в сфере обеспечения экономической безопасности государства. Дано определение понятия «гражданское общество». Определено, институты гражданского общества, которые играют важную роль в формировании и реализации различных сфер государственной политики, в том числе в сфере обеспечения экономической безопасности государства, с целью отстаивания своих законных интересов в процессе дальнейшего развития гражданского общества в Украине и развития Украины как демократического, правового и социального государства.

Охарактеризованы функционирования таких институтов гражданского общества как: общественные объединения (общественные организации и общественные союзы), молодежные и детские общественные организации, благотворительные организации, профессиональные творческие работники и творческие союзы, профессиональные союзы, общественные советы при министерстве, другом центральном органе исполнительной власти, городской, районной государственной администрации.

Отмечено, что институты гражданского общества независимы от государственной власти, возникают по поводу реализации гражданами своих прав и свобод, решают вопросы общественно важных, частных и государственных (политических) интересов с целью реализации государственной политики в том числе в сфере обеспечения экономической безопасности государства.

Сделан вывод, что роль институтов гражданского общества в механизме государственной политики в сфере обеспечения экономической безопасности государства может быть очерчена путем определения конкретных признаков (характеристик) их деятельности по противодействию угрозам последней, в частности: деятельность институтов гражданского общества по обеспечению экономической безопасности по своей сути является вспомогательной по отношению к компетенции специально-уполномоченных органов (субъектов) в сфере обеспечения экономической безопасности и заключается в осуществлении комплекса правовых, организационных, информационных мероприятий, направленных на обеспечение выполнения задач последними; права институтов гражданского общества

по обеспечению экономической безопасности можно разделить на общие (характерные для всех институтов) и специальные (характерны только для отдельных институтов).

Ключевые слова: гражданское общество, институты гражданского общества, государственная политика, экономическая безопасность, общественные организации.

Summary

Koshykov D. O. The role of civil society institutions in the mechanism of state policy implementation in the field of economic security of the state. – Article.

The article examines the role of civil society institutions in the mechanism of implementation of state policy in the field of economic security of the state. The definition of «civil society» is given. The institutions of civil society, which play an important role in the formation and implementation of various spheres of state policy, including in the field of economic security of the state, in order to defend their legitimate interests in the process of further development of civil society in Ukraine and Ukraine as a democratic, legal and the welfare state.

The functioning of such civil society institutions as: public associations (public organizations and public unions), youth and children's public organizations, charitable organizations, professional creative workers and creative unions, trade unions, public councils at the ministry, other central executive body is given, city, district state administration.

It is emphasized that the institutions of civil society are independent of state power, arise in connection with the realization of citizens' rights and freedoms, address issues of public, private and state (political) interests in order to implement state policy, including in the field of economic security.

It is concluded that the role of civil society institutions in the mechanism of state policy in the field of economic security can be outlined by identifying specific features (characteristics) of their activities to combat threats to the latter, in particular: the activities of civil society institutions to ensure economic security is essential in relation to the competence of special authorized bodies (subjects) in the field of economic security and consists in the implementation of a set of legal, organizational, informational measures aimed at ensuring the implementation of tasks by the latter; the rights of civil society institutions to ensure economic security can be divided into general (specific to all institutions) and special (specific only to individual institutions).

Key words: civil society, civil society institutions, state policy, economic security, public organizations.